

Sygn. akt IV KO 63/22

POSTANOWIENIE

Dnia 7 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Włodzimierz Wróbel

w sprawie **D. B.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 7 września 2022 r.

wniosku SSN Igora Zgolińskiego o wyłączenie od udziału w sprawie IV KO 56/22,

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 i 4 k.p.k. oraz art. 6 ust. 1

Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

p o s t a n o w i ł:

wyłączyć sędziego Sądu Najwyższego Igora Zgolińskiego od udziału w sprawie Sądu Najwyższego o sygn. akt 56/22.

UZASADNIENIE

Sędzia SN Igor Zgoliński pismem z dnia 9 czerwca 2022 r. wniósł o wyłączenie od rozpoznania sprawy rozpoznania wniosku SSN Pawła Kołodziejskiego (syg. akt IV KO 56/22) o wyłączenie od rozpoznania sprawy o sygn. akt IV KK 76/61 (kasacja obrońcy skazanego D. B.), podnosząc, iż argumenty podane we wniosku, który miałby rozpatrywać mają zastosowanie także do jego sytuacji prawnej związanej z powołaniem go na urząd sędziego SN w procedurze przed Krajową Radą Sądownictwa ukształtowanej w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z postanowieniem z 14 lipca 2021 r. w sprawie C-204/21 wiceprezes Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zobowiązał Polskę do

zawieszenia stosowania art. 26 §§ 2, 4–6 i art. 82 §§ 2–5 ustawy o Sądzie Najwyższym, w zmienionym brzmieniu, jak również art. 10 ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, przekazujących do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego rozpoznawanie zarzutów braku niezawisłości sędziego lub braku niezależności sądu (pkt 1e). Wobec tego rozstrzygnięcia, które skierowane było do wszystkich kompetentnych władz Rzeczypospolitej Polskiej, także skład Sądu Najwyższego, któremu zostaje przydzielona sprawa dotycząca zagadnienia braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego, samodzielnie zobowiązany jest zbadać swoją właściwość. W uzasadnieniu postanowienia w sprawie C-204/21 podkreślono przyjmowaną od lat w orzecnictwie tego sądu fundamentalną zasadę, że „każdy sąd krajowy, działający w ramach swojej właściwości, ma jako organ państwa członkowskiego obowiązek, zgodnie z zasadą współpracy wyrażoną w art. 4 ust. 3 TUE, stosować w całości podlegające bezpośredniemu stosowaniu prawo Unii i zapewnić ochronę uprawnień wynikających z tego prawa dla jednostek, odstępując jednocześnie od stosowania jakiegokolwiek przepisu prawa krajowego, który byłby ewentualnie z nim sprzeczny, niezależnie od tego, czy przepis ten jest wcześniejszy, czy późniejszy w stosunku do przepisu prawa Unii” (pkt 172).

Mając na względzie powyższe okoliczności nie zachodzi potrzeba rozważania kwestii właściwości rzeczowej Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego w zakresie rozstrzygania wniosków o wyłączenie sędziego SN od udziału w rozpoznaniu sprawy. Właściwość tę rozstrzygają przepisy ogólne. W tym przypadku jest to art. 42 § 4 k.p.k. w zw. z art. 24 ustawy o SN. Z tego też względu, w sprawie wniosku o wyłączenie Sędziego Marka Siwka od rozpoznania sprawy na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. orzekać powinna Izba Karna Sądu Najwyższego, jako że sprawa, na kanwie której wyłoniło się zagadnienie wątpliwości, co do jego bezstronności, należy do właściwości tej Izby.

Niezależnie od powyższych okoliczności należy stwierdzić, że aktualnie wszystkie osoby powołane przez Prezydenta RP do orzekania w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego przechodziły procedurę,

wskazaną we wniosku o wyłączenie, zatem w Izbie tej nie jest możliwe ukonstytuowanie się składu, który nie byłby „obarczony” tym samym zastrzeżeniem, jaki miałby być przedmiotem oceny w szczególnym postępowaniu o wyłączenie sędziego.

Co do samego wniosku podkreślić należy, że już w uchwale trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/2020) wskazano wyraźnie, że „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw.” Sąd Najwyższy argumentował w tym orzeczeniu, że „powołanie do Sądu Najwyższego jest zawsze pierwszym powołaniem na urząd w tym Sądzie, wymaga więc spełnienia szczególnych warunków i dochowania procedur, w których rzeczywiście można zweryfikować kompetencje kandydata, także z punktu widzenia jego cech istotnych dla zachowania niezawisłości i bezstronności. Brak takiej weryfikacji i brak transparentności procesu powołania, którą charakteryzowały się przeprowadzone konkursy, tworzą stan niepewności i rodzaj podejrzenia o polityczne motywacje decyzji nominacyjnych. Wyklucza to spełnienie obiektywnych warunków postrzegania tak nominowanych osób jako bezstronnych i niezawisłych. Tym bardziej, że chodzi o powołania do sądu ostatecznej instancji, mającego kompetencję do uchylania prawomocnych orzeczeń sądowych i dokonywania wiążącej wykładni prawa, którego orzeczenia nie podlegają już efektywnej kontroli, pozwalającej na weryfikację, czy spełnione zostały warunki bezstronności i niezawisłości sądu, w składzie którego biorą udział osoby powołane na urząd sędziego Sądu Najwyższego w wadliwej procedurze. Z tego powodu dochowanie najwyższych standardów w procesie powoływania na urząd jest decydujące dla oceny czy osoba, która to postępowanie przeszła, daje gwarancje niezawisłości i bezstronności Sądu Najwyższego, gdy orzeka ona w danym składzie tego Sądu.” Zatem w stosunku do Sędziów Sądu Najwyższego nie ma potrzeby przeprowadzania tzw. testu niezawisłości, o którym mowa w cytowanej wyżej uchwale.

Dalej, zgodnie z uchwałą składu 7 Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 (I KZP 2/22) „wniosek o wyłączenie ze składu sądu powszechnego osoby powołanej do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., nie może być rozpoznawany przez sąd mający w swoim składzie takiego sędziego; w przeciwnym razie dojdzie do sytuacji objętej zakazem *nemo iudex in causa sua*.” Argumenty zawarte w uzasadnieniu tej uchwały w odniesieniu do tego - jak się wydaje - dość oczywistego wniosku, a *minore ad maius* mają zastosowanie tym bardziej w przypadku, gdy owym sędzią rozpoznającym wniosek o wyłączenie jest sędzia Sądu Najwyższego, co do którego aktualizują się te same zastrzeżenia. Jakkolwiek w przypadku naruszenia tej zasady w sądach powszechnych istnieją nadzwyczajne środki odwoławcze mogące prowadzić do sanowania takiego rażącego naruszenia zasady *nemo iudex in causa sua*, to w przypadku rozpoznawania sprawy przez Sąd Najwyższy na etapie kasacyjnym paleta procesowych narzędzi służących następnie do reakcji na naruszenia procedury przed tym Sądem jest wydatnie ograniczona, o ile w ogóle dostępna.

Zgodnie z art. 41 § 1 k.p.k. sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. Kwestią wyłączenia sędziego w opisanej wyżej sytuacji, tj. w układzie, gdy o zarzucie nienależytej obsady sądu spowodowanej wadliwością postępowania nominacyjnego prowadzonego przed KRS ukształtowaną stosownie do przepisów ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. orzekać miałby sędzia Sądu Najwyższego powołany na urząd w procedurze nominacyjnej ukształtowanej tą samą ustawą, Sąd Najwyższy zajmował się m.in. w sprawach II KO 12/22 – postanowienie z dnia 17 marca 2022 r. i IV KO 32/22 – postanowienie z dnia 28 kwietnia 2022 r. Podzielając w całej pełni powołaną w tych orzeczeniach argumentację, należy stwierdzić, że w realiach rozpoznawanej sprawy udział wyznaczonego sędziego w rozpoznaniu skargi na orzeczenie sądy odwoławczego stanowiłby naruszenie zakazu *nemo iudex in causa sua*, a ponadto mógłby realnie prowadzić do naruszenia standardu z art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności i uznania, że taki skład

orzekający w ogóle nie stanowi niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą, co mogłoby skutkować m.in. odpowiedzialnością odszkodowawczą Państwa (zob. także: uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22).

W opisanym stanie rzeczy, należało wyłączyć SSN Igora Zgolińskiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt IV KO 56/22.

[as]